

Virulent antikerboek van jonge schrijfster verbaast

Vechten tegen het geloof van de kolenbrander

Vurige tong, het jongste boek van freelance journaliste en schrijfster Ann De Craemer is een opmerkelijk egodocument. De auteur doet in ware Claus-stijl het relaas van haar Bildungsjaren in het West-Vlaamse provinciestadje Tielt. Vooral kerk en geloof moeten het zwaar ontgelden en dat is op zijn minst bizar voor een dertigjarige.

PETER VANDE VYVERE | De plot van De Craemers 'vertelling' – zo luidt de ondertitel van haar boek – is eenvoudig. Na een vrome kindertijd met in de familie een 'tante nonne', in de lagere school zowel een zuster directrice als een zuster juf, en thuis de traditie van de wekelijkse zondagsmis, zegt de auteur als dertienjarige het geloof vaarwel. De dood van haar geliefde

mémé slaat, ondanks het vurige gebed van haar kleinkind, genadeloos toe. Dat vormt een definitief keerpunt, gemarkeerd door een roland'godverdommemiljaardenondedju'.

Die ontvoogdingsstrijd krijgt een vervolg in de ambigue verhouding van de auteur met haar geboortestad, die ze consequent als 'het dorp dat zich stad

noemt' betitelt. Na een studie taal- en letterkunde en enkele journalistieke baantjes, gaat ze in het Vlaams-Nederland Huis deBuren in Brussel aan de slag. Om de benauwenis van het kleinsteedse Tielt te ontvluchten, verhuist ze naderhand ook naar de hoofdstad, maar kan daar niet aarden. Ze komt opnieuw 'onder de kerktoren' wonen – evenwel 'bevrijd' van het geloof van haar kinderjaren. De Craemer is een rasvertelster. Pittig, wervelend en met veel humor beschrijft ze het reilen en zeilen in de Vlaamse provinciestad, de tics en hebbelikheden van haar inwoners in de jaren 1980-'90.

14 jaar eerder

Tot hier het beschrijvende deel van dit artikel. De lezer zal het mij vergeven dat de toon ietwat persoonlijker wordt. Datzelfde Tielt, met nagenoeg dezelfde mensen met hun tics en hebbelikheden, vormt namelijk het decor van mijn eigen kindertijd en jeugd. Alleen beleeft De Craemer de dingen veertien jaar later, doorloopt ze de lagere meisjes- in plaats van jongensschool op de parochie, en is de humaniora intussen een gefuseerde en gemengde scholengemeenschap. Germaanse studeerden we allebei, ik in Leuven, zij in Gent. Journalist werden we beiden, ik in de katholieke bladenwereld, zij in de regio-, reis- en cultuurjournalistiek. En toch leidde dat tot twee totaal verschillende geestelijke werelden.

Voorals die veertien jaar leeftijdsverschil fascineren mij: hoe is het mogelijk dat iemand die twee mentale generaties jonger is, zo virulent tegen kerk en geloof ageert? Tijdens mijn Tieltsje jeugdijaren, in de vroege jaren 1980, voelde ik al scherp dat de katholieke cultuur van weleer haar dominante positie kwijt was. Toen ik in 1985 naar het seminarie trok, werd dat door mijn generatiegenoten warm noch koud onthaald omdat de meeste net als hun ouders geruisloos afscheid hadden genomen. Dat leek mij veeleer comfortabel dan vervelend en vooral dacht ik: de tijd van rekeningen vereffenen met de kerk is voorbij. De nieuwe generaties hebben de verstikkende machtskerk niet meer gekend, er niet meer onder geleden en voelen dus ook niet meer de behoefte er zich tegen af te zetten. De onwetendheid over geloofskwesties

Ann De Craemer, **Vurige tong. Vertelling**, De Bezige Bij, Antwerpen, 192 blz., € 19,95. Bestellen kan via www.tertio.be

neemt toe, maar de onbevangenheid en dus ook de potentiële openheid evenzeer. De scherpe, virulente, bij momenten cynische kerk- en geloofskritiek van De Craemer – anderhalf decennium later – haalt die stelling pijnlijk onderuit. Ik moet mijn paradigma herijken: overal waar het geloof leeft, creëert het volgelingen en tegenstanders. Geen enkele sociale context kan ooit zijn kwetsbaarheid wegnemen.

Hoe is het mogelijk dat een vergelijkbaar thuis-milieu, eenzelfde sociologische setting, dezelfde referentiefiguren, eenzelfde atmosfeer en opleiding De Craemer tot een definitief afscheid, maar mij tot een groeiende fascinatie voor kerk en geloof brachten? Verschillende persoonlijkheden? Verschillende keuzes op cruciale momenten? Ook ik stond – als jongen pas op mijn zestiende – voor de keuze: doorgaan met dat geloof en doorstoten naar een nieuwe 'modus' van geloven of samen met het kinderlijke geloof de hele santenboetiek overboord gooien. De schrijfster in spe koos voor het laatste, de latere religiejournalist voor het eerste.

Vertelling

Geloven is een persoonlijke keuze, niet alleen in onze tijd, maar in elk tijdsgewricht. Als dit boek enige geloofsinhoudelijke verdienste heeft, dan wel dat het die stelling haarscherp illustreert. Maar daar houdt het mee op, want feitelijk gaat het helemaal niet over geloof. Verder dan het 'do ut des' van een kinderlijk sinterklaasgeloof peilt het boek niet. Het brengt een karikaturaal beeld van het kolenbrandersgeloof, om dat vervolgens genadeloos neer te sabelen. Eigenlijk gaat het boek zelfs maar ten dele over de kerk. Die is altijd mensenwerk, met gelovigen die alle licht- en schaduwkanten hebben. Mij trof hun glans, De Craemer zag vooral hun duisternis. *Vurige tong* gaat allereerst over Ann De Craemer zelf: welbespraakt en stellig overtuigd van haar eigen gelijk. Ach, het is dan ook maar een vertelling.

Verder dan het 'do ut des' van een kinderlijk sinterklaasgeloof peilt het boek van Ann De Craemer (foto) niet.

© KOEN BROOS

Zeven eeuwen 'Grote Madammen' in Gent

EMMANUEL VAN LIERDE | Het boek *Grote Madammen* brengt voor het eerst de volledige geschiedenis van een begijnhof, met name het Sint-Elisabethbegijnhof van Sint-Amandsberg. Dat nieuwe grootbegijnhof was de voortzetting van het oude Sint-Elisabethbegijnhof aan het Rabot in Gent, niet te verwarren met het klein begijnhof, Onze-Lieve-Vrouw Ter Hoye in de Lange Violettestraat. Gent mag zich terecht de begijnestad bij uitstek noemen, want voorts was er ook nog het begijnhof Sint-Obrecht, Poortakker.

'Domme kwezels'

Die begijnen waren zeker geen 'domme kwezels' zoals uit het boek van Monika Triest, Guido Van Poucke en Cecile Vanooteghem blijkt. In hun boek staan niet de gebouwen centraal, maar wel de levendige geschiedenissen van die sterke vrouwen, te beginnen bij de grootjuffrouwen die zeven eeuwen lang het Sint-Elisabethbegijnhof hebben geleid. Hun verhaal begon omstreeks 1234 en eindigde in 2003 met het overlijden van de laatste grootjuffrouw,

Josepha Goethals. Een bijzonder moment was de verplichte verhuis. Onder druk van het liberale en antiklerikale stadsbestuur moesten de begijnen in 1872 Gent verlaten. In minder dan twee jaar tijd werd voor de 700 bewoonsters een volledig nieuw begijnhof in Sint-Amandsberg opgetrokken. Die massale verhuis kon maar tot een goed einde komen dankzij de investering en de cruciale bemiddelingsrol van hertog Engelbert August van Arenberg en de toenmalige bisschop, Henricus-Franciscus Bracq. Terecht besteden de auteurs in hun boek de nodige aandacht aan die hertog en de banden tussen het begijnhof en het huis van Arenberg.

Samen met twaalf andere Vlaamse begijnhoven prijkt dat van Sint-Amandsberg op de lijst van werelderfgoed van de Unesco. Met hun boek doen de auteurs recht aan dat erfgoed, temeer omdat ze veel oorspronkelijke archiefstukken voor het eerst ontsluiten in dit stevig onderbouwde en kleurrijke boek. De boeiende verhalen en vele illustraties vormen zeker een uitnodiging

om die mooie site eens te bezoeken, ook al zijn er nu geen begijnen meer. Toch wordt dat bijna volledig intacte begijnhof nog helemaal bewoond, onder anderen door de dominicanen, ooit de geestelijke begeleiders van die Grote Madammen.

Monika Triest, Guido Van Poucke en Cecile Vanooteghem, **Grote Madammen. Het Sint-Elisabethbegijnhof in Gent en Sint-Amandsberg**, Altiora, Averbode, 278 blz., € 39,50. Bestellen kan via www.tertio.be